

LAW

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.4.41>

PODSTAWY PRAWNE ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA RUCHU DROGOWEGO PRZEZ ORGANY I JEDNOSTKI NARODOWEJ POLICJI

Bohdan Aganin

student Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-8654-3940

bohdan_ahanin@ukr.net

Adnotacja. W artykule na podstawie analizy obowiązujących przepisów w dziedzinie bezpieczeństwa ruchu drogowego stwierdzono, że jedną z głównych przyczyn problemu w dziedzinie bezpieczeństwa ruchu drogowego jest niedoskonałość mechanizmu prawnego i regulacji prawnych. Dlatego podstawy prawne zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego przez organy i jednostki Narodowej Policji wymagają jasnej definicji legislacyjnej w celu skutecznego zarządzania ryzykiem w tej dziedzinie. Stwierdzono, że podstawą prawną działalności Narodowej Policji w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego są: Konstytucja Ukrainy; Ustawy Ukrainy „O Narodowej Policji”, „O ruchu drogowym”, Kodeks cywilny, inne ustawy Ukrainy, dekrety i zarządzenia Gabinetu Ministrów Ukrainy, dekrety Prezydenta Ukrainy, akty normatywne i prawne Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy i Narodowej Policji. Organy i jednostki Narodowej Policji podczas wykonywania swojej działalności są zobowiązane do ścisłego przestrzegania obowiązującego prawa krajowego oraz międzynarodowych aktów normatywnych i prawnych ratyfikowanych przez Radę Najwyższą Ukrainy. Oznacza to, że dla ich działalności charakterystyczny jest specjalnie dopuszczalny rodzaj regulacji prawnej.

Słowa kluczowe: działalność administracyjna, bezpieczeństwo ruchu drogowego, bezpieczeństwo, ruch drogowy, zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego, Narodowa Policja, podstawy prawne.

LEGAL PRINCIPLES OF ENSURING ROAD TRAFFIC SAFETY BY BODIES AND UNITS OF THE NATIONAL POLICE

Bohdan Aganin

Laureate of the Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-8654-3940

bohdan_ahanin@ukr.net

Abstract. The article, based on the analysis of current legislation in the field of road safety, states that one of the main causes of the problem in the field of road safety is recognized as the imperfection of the legal mechanism and legal regulation. And it is difficult to disagree with this, because the legal principles of ensuring road traffic safety by the bodies and units of the National Police require a clear legislative definition for the effective management of the risk protection system in this area. It was concluded that the legal basis of the National Police's activity in the field of ensuring road traffic safety is: the Constitution of Ukraine; Laws of Ukraine "On the National Police", "On Road Traffic", The Code of Ukraine on Administrative Offenses, other laws of Ukraine, resolutions and orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine, decrees of the President of Ukraine, normative legal acts of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine and the National Police. Bodies and units of the National Police, when carrying out their activities, are obliged to strictly adhere to the current national legislation, as well as international normative legal acts ratified by the Verkhovna Rada of Ukraine. That is, its activity is characterized by a special-permissive type of legal regulation.

Key words: administrative activity, ensuring internal security, legal principles, National Police, road safety, road traffic, safety.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ДОРОЖНЬОГО РУХУ ОРГАНАМИ І ПІДРОЗДІЛАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Богдан Аганін

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-8654-3940

bohdan_ahanin@ukr.net

Анотація. У статті на основі аналізу чинного законодавства у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху констатовано, що однією із основних причин виникнення проблеми в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є недосконалість правового механізму та нормативно-правового регулювання. Тому правові засади забез-

печення безпеки дорожнього руху органами і підрозділами Національної поліції потребують чіткого законодавчого визначення для ефективного управління ризиками у цій сфері. Зроблено висновок, що правовою основою діяльності Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є: Конституція України; Закони України «Про Національну поліцію», «Про дорожній рух», КУпАП, інші закони України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, укази Президента України, нормативно-правові акти МВС України та Національної поліції. Органи і підрозділи Національної поліції при здійсненні своєї діяльності зобов'язані неухильно дотримуватися чинного національного законодавства, а також міжнародних нормативно-правових актів, ратифікованих Верховною Радою України. Тобто для її діяльності характерним є спеціально-дозвільний тип правового регулювання.

Ключові слова: адміністративна діяльність, безпека дорожнього руху, безпека, дорожній рух, забезпечення внутрішньої безпеки, Національна поліція, правові основи.

Постановка проблеми. Стійкість або її відсутність, це складна і динамічна особливість. Це і процес, і результат, який вимагає від нас здатність: передбачити загрози, зменшити вразливість, мобілізувати свої ресурси і активи і планувати краще майбутнє (Сорока, 2020: 131). Забезпечення стійкості адміністративної діяльності Національної поліції є надскладним завданням, адже по-перше, на сучасному етапі державних, економічних та соціальних перетворень як в Україні, так і у світі помітні тенденції дещо оновленого розуміння значення обов'язків держави, умов та форм їх реалізації та й загалом взаємовідносин владних суб'єктів із суспільством (Даниленко, 2019: 224); по-друге, введення до профільного законодавчого акту нового терміна «надання послуг» дало змогу зробити значний крок до переосмислення ролі, завдань і призначення Національної поліції, наближення її діяльності до європейських стандартів (Вдовічен, 2020: 153). Тому задля того, щоб Національна поліція дійсно служила суспільству, мала можливість забезпечувати публічну безпеку і порядок, її правові засади організації та діяльності постійно оптимізуються.

Сьогодні в Україні гостро стоїть питання профілактики аварійності та дорожньо-транспортного травматизму, який відноситься до однієї з трьох найпоширеніших причин смертності осіб у віці від 5 до 44 років і, якщо не вжити невідкладних та дієвих заходів, він може стати п'ятою найпоширенішою причиною смертності у світі, яка щорічно забиратиме близько 2,4 мільйона людських життів. Водночас стрімкі процеси реформування підрозділів Національної поліції, що забезпечують безпеку дорожнього руху, викликають потребу у ґрунтовному аналізі проєктів нормативно-правових актів у відповідній галузі, а також чинного законодавства у сфері дорожньої безпеки (Давидова, Доненко, 2017: 8), адже як свідчать вищенаведені дані, воно потребує оновлення, оскільки більше не контролює динаміку (Сорока, 2020: 484) дорожньо-транспортного травматизму.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Представлена до аналізу проблематика не має наукового висвітлення у вітчизняній науковій думці. В межах цього дослідження використано напрацювання таких вчених як: В. Вдовічен, Н. Давидова, А. Даниленко, В. Доненко, В. Криклій, Л. Сопільник та Л. Сорока.

Метою статті є визначення правових засад забезпечення безпеки дорожнього руху органами і підрозділами Національної поліції в умовах необхідності наближення національних показників безпеки дорожнього руху до середньоєвропейського рівня.

Виклад основного матеріалу. Професор Л. Сопільник вірно вказав, що «існування такої складної динамічної системи, як дорожній рух, неможливе без правової регламентації, більш того, саме правове забезпечення є тим елементом, який у сучасних умовах забезпечує повноцінний розвиток і оптимальний рівень ефективної організації дорожнього руху» (Давидова, Доненко, 2017: 8; Сопільник, 2002: 10). Аналогічна позиція зазначена у «Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року» (Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року, 2020), яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2020 р. № 1360-р. Її положеннями однією із основних причин виникнення проблеми в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху визнано недосконалість правового механізму та нормативно-правового регулювання. І з цим важко не погодитися, адже правові засади забезпечення безпеки дорожнього руху органами і підрозділами Національної поліції потребують чіткого законодавчого визначення для ефективного управління системою убезпечення від ризиків у цій сфері.

Загалом правовим засадам будь-якої діяльності (в нашому випадку щодо забезпечення безпеки дорожнього руху органами і підрозділами Національної поліції) характерна дуальність, з одного боку вони є основою такої діяльності, а з іншого, утворюють систему (порядок), яка знаходить своє втілення у сукупності нормативно-правових актах, що її регулюють.

Так зокрема базовими основами такої діяльності є низка основоположних цінностей: підзвітність, професіоналізм, дотримання прав людини та залучення населення до охорони правопорядку (зосередженість на громадянах (Спільна програма Європейського Союзу та Ради Європи «Посилення впровадження європейських стандартів прав людини»). Коментар Генерального директорату з прав людини та верховенства права (Директорату з прав людини) Ради Європи до проєктів законів України «Про органи внутрішніх справ» та «Про національну поліцію», 2016). У контексті реалізації забезпечення безпеки дорожнього руху такими цінностями також є зокрема: домінування безпеки дорожнього руху; соціальна справедливість; дотримання інтересів громадян, суспільства і держави щодо безпеки дорожнього руху; забезпечення безпеки вразливих учасників дорожнього руху (діти, особи з інвалідністю, маломобільні групи населення), пасажирських і вантажних перевезень; концентрація зусиль органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування,

громадськості та науковців на забезпеченні безпеки дорожнього руху; законність, відповідність ухвалених рішень положенням законодавства і міжнародним зобов'язанням України (Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року, 2020).

Щодо питання про систему нормативно-правових актів, які безпосередньо встановлюють та охороняють такі цінності відзначимо, що їх перелік є надзвичайно великим (Всі документи бази даних «Законодавство України», 2022). Так зокрема складові національного законодавства України у досліджуваному аспекті можуть бути:

1) за дією у просторі – загальнодержавними (наприклад, Закон України «Про дорожній рух» від 30.06.1993 року № 3353-ХІІ); регіональними (наприклад, розпорядження Донецької обласної державної адміністрації, Донецької обласної військово-цивільної адміністрації «Про затвердження Регіональної програми розвитку та безпеки дорожнього руху в Донецькій області до 2020 року» від 15.04.2019 року № 406/5-19); місцевими (наприклад, рішення Київської міської ради «Про затвердження Міської цільової програми підвищення організації та безпеки дорожнього руху в м. Києві до 2022 року» від 15.05.2019 року № 542/7128), локальними (наприклад, наказ Конопотської загальноосвітньої школи І–ІІІ ступенів № 11 «Про проведення в школі тижня безпеки дорожнього руху» від 12.05.2021 року № № 69-од);

2) за обсягом поширення дії – звичайні, які діють незалежно від наявності чи відсутності певних умов та факторів, що породжують їхню дію (наприклад, наказ Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про проведення Всеукраїнського дитячого творчого конкурсу «Молоде покоління за безпеку дорожнього руху»» від 12.05.2016 року № 379/496) і надзвичайні, дія яких поширюється на суспільні відносини, які виникають за наявності підстав, перелічених у їхніх положеннях (наприклад, наказ Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС України) «Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху єдиної державної системи цивільного захисту» від 04.10.2019 року № 835);

3) за локалізацією мети – а) організаційно-функціональні, що визначають статус суб'єктів забезпечення безпеки дорожнього руху (наприклад, постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про службу безпеки дорожнього руху міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади, підприємств, їх об'єднань, установ і організацій» від 05.05.1994 року № 227; наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України «Положення про службу безпеки дорожнього руху Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 12.09.2013 року № 511; наказ МВС України «Про затвердження Положення про Департамент патрульної поліції» від 06.11.2015 року № 73); б) стратегічно-програмні, що встановлюють пріоритетні завдання та плани їхньої реалізації (наприклад, розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року» від 21.10.2020 року № 1360-р; постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної програми підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2020 року» від 25.05.2018 р. № 435); в) процедурні, що регулюють порядок проведення окремих дій по забезпеченню безпеки чи фіксації правопорушень (наприклад, накази МВС України «Порядок отримання автоматизованою системою обробки даних Міністерства внутрішніх справ України інформаційних файлів або метаданих від автоматичної системи виявлення та фіксації шляхом фотозйомки або відеозапису подій, що містять ознаки адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, за допомогою технічних засобів (приладів контролю)» від 06.04.2020 року № 326, «Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі» від 07.11.2015 року № 1395, «Порядок технічної експлуатації системи фіксації адміністративних правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в автоматичному режимі» від 06.05.2020 року № 326;); г) координаційні, що покликані забезпечити узгодженість дій міждержавного рівня (наприклад, розпорядження Президента України «Про делегацію України для участі у переговорах з Міжнародним банком реконструкції та розвитку щодо укладення Угоди про позику «Проект розвитку дорожньої галузі (Третій проект покращення автомобільних доріг та безпеки руху)» між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку» від 29.09.2015 року № 721/2015-рп) або міжвідомчого рівня (наприклад, наказ МВС України «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між посадовими особами підрозділів Державної прикордонної служби України та територіальних органів Національної поліції України у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху в місцях значного скупчення транспортних засобів перед пунктами пропуску через державний кордон України» від 16.02.2017 року № 128);

4) за характером положень: загальнообов'язкові (наприклад, постанова Кабінету Міністрів України «Правила дорожнього руху» від 10.10.2001 року № 1306) або рекомендаційні (наприклад, постанова Верховної Ради України «Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стан і перспективи забезпечення в Україні безпеки дорожнього руху»» від 13.05.2016 року № 1091-VIII);

5) за юридичним змістом загальнообов'язкових приписів: а) зобов'язуючі (наприклад, згідно з Правилами дорожнього руху, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 року № 1306 «пішоходи повинні рухатися по тротуарах і пішохідних доріжках, тримаючись правого боку»); б) заборонні (наприклад, згідно з положеннями ст. 121 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) забороняється «порушувати водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ремнями безпеки або мотошоломами»); в) уповноважні (наприклад, згідно з положеннями ст. 222 КУпАП

«органи Національної поліції розглядають справи про такі адміністративні правопорушення про порушення правил дорожнього руху»).

Загалом аналіз складових законодавства України, яке регулює механізм забезпечення безпеки дорожнього руху свідчить, що: 1) суб'єкти, що розробляють і приймають нормативно-правові акти у зазначеній сфері – Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Президент України, МВС України; 2) переважна більшість норм мають відомчий характер – розробляються і приймаються МВС України або власне Національною поліцією; 3) у своїй більшості програмних документів співвиконавцями у сфері безпеки дорожнього руху є органи та підрозділи Національної поліції.

Уточнимо, що основним нормативно-правовим актом, що визначає правові засади організації та діяльності Національної поліції є Закон України «Про Національну поліцію». Його прийняття було обумовлено необхідністю кардинальної перебудови тогочасної правоохоронної системи. Загалом Закон «Про міліцію» вже давно не відповідав сучасним реаліям не лише концептуально (передусім в аспекті суспільної ролі міліції), а й у більшості своїх приписів. Крім того вказаним Законом значна частина правового регулювання діяльності міліції не виправдано делегувалась на рівень підзаконних актів Міністерства внутрішніх справ України та Кабінету Міністрів України, якими міліції часто надавалися повноваження, несумісні з положеннями Конституції України та міжнародними стандартами (Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про поліцію і поліцейську діяльність», 2015).

Основними блоками поліцейської діяльності, що закріпив Закон є: 1) завдання, принципи діяльності поліції, її система (підрозділи, керівники тощо); 2) перелік поліцейських заходів та порядок їх застосування. Поліцейські заходи можуть бути превентивними (перевірка документів, зупинення транспортного засобу тощо) та заходами примусу (застосування фізичного впливу (сили), спец. засобів та вогнепальної зброї); 3) загальні положення про добір на посаду поліцейського, загальні засади проходження служби в поліції, соціальний захист поліцейських; 4) положення про громадський контроль поліції (звітування перед громадою, спільні проекти з громадськістю тощо) (Законодавство про поліцію, 2022).

При цьому його необхідно розглядати у сукупності із іншими нормативно-правовими актами – наприклад, КУпАП, що містить норми матеріального та процесуального права (порядок затримання, строки тримання тощо) (Законодавство про поліцію, 2022) або ж Дисциплінарним статутом Національної поліції України, який визначає сутність службової дисципліни в Національній поліції України, повноваження поліцейських та їхніх керівників з її додержання, види заохочень і дисциплінарних стягнень, а також порядок їх застосування та оскарження (Про Дисциплінарний статут Національної поліції України, 2018).

Ще одним базовим нормативно-правовим актом у досліджуваній площині є Закон України «Про дорожній рух», оскільки визначає правові та соціальні основи дорожнього руху з метою захисту життя та здоров'я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху та охорони навколишнього природного середовища (Про дорожній рух, 1993). У зв'язку з прийняттям Закону України «Про Національну поліцію», положення вищезазначеного нормативно-правового акту було змінено. Зокрема доповнено статтею, що визначає повноваження Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Серед стратегічно-програмних нормативно-правових актів у цій сфері особливої уваги заслуговує Стратегія підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року, яка визначила важливу мету – наближення національних показників безпеки дорожнього руху до середньоєвропейського рівня, поліпшення стану вулично-дорожньої мережі та дорожньої інфраструктури. Також документ спрямований на зменшення ступеню тяжкості наслідків ДТП для учасників дорожнього руху, зменшення соціально-економічних втрат від дорожньо-транспортного травматизму та запровадження ефективної системи управління безпекою дорожнього руху для забезпечення захисту життя та здоров'я населення. Загалом Стратегія безпеки руху складається з: 1) цифровізації та запровадження інтелектуальної транспортної системи в систему управління безпекою дорожнього руху; 2) розбудови сучасної інфраструктури безпеки; 3) створення умов та правил на ринку перевезень, що унеможливають нехтування безпекою з боку перевізників; 4) створення системи ефективною та швидкою допомоги постраждалим під час ДТП; 5) довготривалої масштабної кампанії, покликаної суттєво змінити рівень ставлення суспільства до безпеки руху (Криклій, 2020).

Окремо зазначимо, що існує низка європейських стандартів, які мають бути невід'ємною частиною правових засад забезпечення безпеки дорожнього руху органами і підрозділами Національної поліції. До таких стандартів відносяться прецедентне право Європейського суду з прав людини, Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи, висновки та інші документи Комісара з прав людини, різні документи Ради Європи, а також стандарти охорони правопорядку Організації з безпеки і співробітництва в Європі (Спільна програма Європейського Союзу та Ради Європи «Посилення впровадження європейських стандартів прав людини». Коментар Генерального директорату з прав людини та верховенства права (Директорату з прав людини) Ради Європи до проектів законів України «Про органи внутрішніх справ» та «Про національну поліцію», 2016).

Висновки. Якщо узагальнити, то правовою основою діяльності Національної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху є: Конституція України; Закони України «Про Національну поліцію», «Про дорожній рух», КУпАП, інші закони України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, укази Президента України, нормативно-правові акти МВС України та Національної поліції. Органи і підрозділи Національної поліції при здійсненні своєї діяльності зобов'язані неухильно дотримуватися чинного національного законодавства, а також міжнародних нормативно-правових актів, ратифікованих Верховною Радою України. Тобто для її діяльності характерним є спеціально-дозвільний тип правового регулювання.

У ході аналізу виявлено, що для нормативно-правових актів, які забезпечують безпеку дорожнього руху органами і підрозділами Національної поліції характерно те, що вони зазвичай мають обов'язковий, загальнодержавний характер і в основному є процедурними.

В умовах необхідності наближення національних показників безпеки дорожнього руху до середньоєвропейського рівня актуальною є не тільки необхідність чіткого визначення термінологічного апарату, що стосується безпеки дорожнього руху, а й повноважень суб'єктів, що мають її забезпечувати загалом, у тому числі – органів і підрозділів Національної поліції.

Список використаних джерел:

1. Вдовічен В. А. Субстаціональні якості правової категорії «поліцейські послуги». *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 8. С. 152–156.
2. Всі документи бази даних «Законодавство України». *Офіційний сайт Верховної Ради України*, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/find/a?text=безпек+дорожн+рух&textl=1&bool=and>
3. Давидова Н., Доненко В. Удосконалення законодавства пропаганди забезпечення безпеки дорожнього руху. *Безпека дорожнього руху: правові та організаційні аспекти* : матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кривий Ріг, 17 листопада 2017 року). Кривий Ріг, 2017. С. 7–9.
4. Даниленко А. Основні фактори впливу на адміністративну результативність та ефективність публічного адміністрування. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 6. С. 224–226.
5. Законодавство про поліцію. *Асоціація УМДПЛ*, 2022. URL: <http://umdpl.info/police-experts.info/legislation/>
6. Криклій В. Затверджено Стратегію підвищення безпеки дорожнього руху в Україні до 2024 року. *Офіційний сайт Міністерства інфраструктури України*, 2020. URL: <https://mtu.gov.ua/news/32290.html>
7. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про поліцію і поліцейську діяльність» від 26.01.2015 № 1692-1. *Ліга 360*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GH1B01AA>
8. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України від 15.03.2018 р. № 2337-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text>
9. Про дорожній рух : Закон України від 30.06.1993 № 3353-XII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>
10. Про схвалення Стратегії підвищення рівня безпеки дорожнього руху в Україні на період до 2024 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.10.2020 р. № 1360-р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-p#Text>
11. Сопільник Л. І. Розвиток теорії та засад формування нормативної бази безпеки дорожнього руху : дис. ... д-ра техн. наук: 05.01.02. Національний ун-т «Львівська політехніка». Л., 2002. 449 с.
12. Сорока Л. Керівні принципи забезпечення довгострокової стійкості космічної діяльності як основа нової космічної доктрини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 484–487.
13. Сорока Л. Стійкий розвиток космічної діяльності як основа економічного розвитку країни. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*: електронне наукове видання : збірник. 2020. № 2 (8). С. 130–137.
14. Спільна програма Європейського Союзу та Ради Європи «Посилення впровадження європейських стандартів прав людини». Коментар Генерального директорату з прав людини та верховенства права (Директорату з прав людини) Ради Європи до проектів законів України «Про органи внутрішніх справ» та «Про національну поліцію». Офіс Ради Європи в Україні, 2016. 32 с.

References:

1. Vdovichen, V. A. Substansionalni yakosti pravovoi katehorii “politseiski posluhy” [Substationary qualities of the legal category “police services”]. *Pidpriemnystvo, gospodarstvo i pravo*. 2020. № 8. Pp. 152–156. [in Ukrainian]
2. Vsi dokumenty bazy danykh “Zakonodavstvo Ukrainy” [All documents of the “Legislation of Ukraine” database]. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/find/a?text=безпек+дорожн+рух&textl=1&bool=and> [in Ukrainian]
3. Davydova, N., Donenko, V. Udoskonalennia zakonodavstva propahandy zabezpechennia bezpeky dorozhnoho rukhu [Improvement of legislation on the promotion of road safety]. *Bezpeka dorozhnoho rukhu: pravovi ta orhanizatsiini aspekty* : materialy KhII Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii (m. Kryvyi Rih, 17 lystopada 2017 roku). Kryvyi Rih, 2017. Pp. 7–9. [in Ukrainian]
4. Danylenko, A. Osnovni faktory vplyvu na administratyvnu rezultatyvnist ta efektyvnist publicjnoho administruvannia [The main factors of influence on administrative effectiveness and efficiency of public administration]. *Porivnialno-analitychne pravo*. 2019. № 6. Pp. 224–226. [in Ukrainian]
5. Zakonodavstvo pro politsiuu [Legislation on the police]. Asotsiatsiia UMDPL, 2022. URL: <http://umdpl.info/police-experts.info/legislation/> [in Ukrainian]
6. Kryklii, V. Zatverdzheno Stratehiu pidvyshchennia bezpeky dorozhnoho rukhu v Ukraini do 2024 roku [The Strategy for Improving Road Traffic Safety in Ukraine until 2024 was approved]. *Ofitsiyni sait Ministerstvo infrastruktury Ukrainy*, 2020. URL: <https://mtu.gov.ua/news/32290.html> [in Ukrainian]
7. Poiasniuvalna zapyska do proektu Zakonu Ukrainy “Pro politsiuu i politseisku diialnist” [Explanatory note to the draft Law of Ukraine “On Police and Police Activities”] vid 26.01.2015 № 1692-1. *Lyha 360*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GH1B01AA> [in Ukrainian]

8. Pro Dystsyplinarnyi statut Natsionalnoi politsii Ukrainy [On the Disciplinary Statute of the National Police of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 15.03.2018 r. № 2337-VIII. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19#Text> [in Ukrainian]
9. Pro dorozhnii rukh [On road traffic] : Zakon Ukrainy vid 30.06.1993 № 3353-XII. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text> [in Ukrainian]
10. Pro skhvalennia Stratehii pidvyshchennia ravnia bezpeky dorozhnogo rukhu v Ukraini na period do 2024 roku [On the approval of the Strategy for increasing the level of road safety in Ukraine for the period up to 2024] : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.10.2020 r. № 1360-r. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1360-2020-p#Text> [in Ukrainian]
11. Sopilnyk, L. I. Rozvytok teorii ta zasad formuvannia normatyvnoi bazy bezpeky dorozhnogo rukhu [Development of the theory and principles of the formation of the normative base of road traffic safety] : dys. ... d-ra tekhn. nauk: 05.01.02. Natsionalnyi un-t "Lvivska politekhnika". L., 2002. 449 p. [in Ukrainian]
12. Soroka, L. Kerivni pryntsypy zabezpechennia dovhostrokovoi stiikosti kosmichnoi diialnosti yak osnova novoi kosmichnoi doktryny [Guiding principles of ensuring the long-term sustainability of space activities as the basis of a new space doctrine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. 2020. № 2. Pp. 484–487. [in Ukrainian]
13. Soroka, L. Stiikii rozvytok kosmichnoi diialnosti yak osnova ekonomichnoho rozvytku krainy [ustainable development of space activity as the basis of economic development of the country]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia: elektronne naukove vydannia : zbirnyk*. 2020. № 2 (8). Pp. 130–137. [in Ukrainian]
14. Spilna prohrama Yevropeiskoho Soiuzu ta Rady Yevropy "Posylennia vprovadzhennia yevropeiskykh standartiv prav liudyny" [Joint program of the European Union and the Council of Europe "Strengthening the implementation of European standards of human rights"]. Komentar Heneralnogo dyrektoratu z prav liudyny ta verkhovenstva prava (Dyrektoratu z prav liudyny) Rady Yevropy do proektiv zakoniv Ukrainy "Pro orhany vnutrishnikh sprav" ta "Pro natsionalnu politsiiu". Ofis Rady Yevropy v Ukraini, 2016. 32 p. [in Ukrainian]